

लोकशाहीर अण्णाभाऊ साठेंना विनम्र अभिवादन !

“आम्हीही माणसं आहोत. आम्हालाही स्वाभिमानाने जगण्याचा अधिकार आहे”, अशी गर्जना करणाऱ्या अण्णाभाऊ साठेंची ही 105 जयंती. त्यांचे मूळ नाव तुकाराम भाऊराव साठे. अण्णाभाऊंचा जन्म एक ऑगस्ट 1920 रोजी सांगली (त्यावेळचा दक्षिण सातारा) जिल्ह्यातील वाटेगाव या गावी झाला.

कामगार नेते अण्णाभाऊ

घरच्या दारिद्र्याला कंटाळून वयाच्या दहाव्या वर्षी कुटुंबासोबत अण्णाभाऊ 227 मैलांचा पायी प्रवास करत मुंबईला आले. अण्णाभाऊंनी हमाली, कोळसे वेचणे, गिरणीत झाडू मारणे, घरगडी अशी असंख्य मिळतील ती कामे केली. नंतर कापड

गिरणीत काम करत असताना ते कामगार चळवळीत उतरले. शेवटपर्यंत कम्युनिस्ट पक्षाच्या कलापथकाच्या माध्यमातून अण्णाभाऊंनी कामगारांना जागृत करण्याचे काम केले.

साहित्यरत्न अण्णाभाऊ

मुंबईतील गलिच्छ झोपडपट्ट्या, प्रचंड बेरोजगारी, उपासमार यांच्याशी त्यांचा रोजच सामना होत असल्याने अण्णाभाऊंचा संबंध हा तळागाळातल्या गरीब लोकांशी आला. अण्णाभाऊंनी आजूबाजूला जी लोक पाहिली त्यावरच त्यांनी साहित्य लिहिले. अण्णाभाऊ म्हणतात, 'मी जे जगतो, तेच मी लिहितो.'

अण्णाभाऊंच्या लेखणीने प्रस्थापित साहित्याला जबर धक्का दिला. कारण, प्रस्थापित समाजाने नाकारलेले असे चोर, दरोडेखोर, कामगार, कष्टकरी, वेश्या यांना अण्णाभाऊंनी आपल्या साहित्याचे नायक नायिका बनवले. यातूनच फकीरा, वारणेचा वाघ, माकडीचा माळ, वैजयंता यांसारख्या कादंबऱ्यांचा जन्म झाला. फक्त दीड दिवस शाळेत गेलेल्या अण्णाभाऊ साठेंनी 35 कादंबऱ्या, 19 कथासंग्रह, 14 लोकनाट्य, 11 पोवाडे, एक प्रवासवर्णन आणि शेकडो लावण्या, छकडी, गाणी लिहिली. त्यांच्या साहित्याची भाषांतरे जगभरातील 27 भाषेत झाली आहेत. अण्णाभाऊंचे साहित्य आजही आपल्याला अन्यायाविरोधात लढण्याची हिंमत येते.

लोकशाहीर अण्णाभाऊ

अण्णा भाऊंची शाहिरी आणि पोवाडे कामगार कष्टकऱ्यांच्या काळजाला हात घालत होती. कामगार चळवळ असो, स्वातंत्र्य चळवळ असो किंवा संयुक्त महाराष्ट्राचा लढा, अण्णाभाऊ, अमर शेख आणि गव्हाणकर या तीन शाहिरांची फौज लोकांमध्ये लढण्याची प्रेरणा निर्माण करत होती.

अण्णाभाऊंनी लिहिलेली 'माझी मैना गावावर राहिली' ही लावणी आजही तितकीच लोकप्रिय आहे.

सर्वधर्मसमभावी अण्णाभाऊ

सर्व धर्मातील लोकांनी गुण्यागोविंदाने राहायला पाहिजे असे अण्णाभाऊंना वाटत होते. म्हणूनच त्यांनी त्यांच्या पोवाड्यातून धार्मिक द्वेषावर सतत प्रहार केले. यासोबतच राजकीय स्वार्थासाठी धर्माचा वापर करणाऱ्यांविरोधात एकत्र येण्याचे आवाहन अण्णाभाऊ साठे करतात.

तू उठ आता सत्वर । हे तुडवून दंगेखोर ।

म्हणे अण्णा साठे शाहीर । सावरून धर ।

तुझी तू शांतिध्वजा सत्वर ॥

महिलांना 'नायिका' बनवणारे अण्णाभाऊ

अण्णाभाऊंनी महिलांवर गुलामी लादणाऱ्या जाचक रूढी परंपरा आणि शोषणावर साहित्यातून प्रहार केले. वैजयंता, आवडी, माकडीचा माळ यांसारख्या कथांमधून त्यांनी सशक्त महिला पात्रे रेखाटली. अण्णाभाऊंच्या महिला नायिका या रडणाऱ्या नसून लढणाऱ्या आहेत.

कष्टकऱ्यांचे अण्णाभाऊ

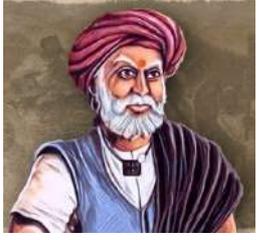
पृथ्वी ही शेषनागाच्या मस्तकावर तरलेली नसून दलितांच्या तळहातावर तरलेली आहे, असे अण्णाभाऊ म्हणत. कष्टकरी-कामगार हेच जगाचे चालक आणि मालक आहेत, असे अण्णाभाऊ सांगत. म्हणूनच त्यांनी सर्व कष्टकऱ्यांची एकजूट घडवून आणण्याचा प्रयत्न केला.

अण्णाभाऊंच्या स्वप्नातील समाज

अण्णा भाऊंना असा समाज घडवायचा होता ज्यात कोणीही उपाशी राहणार नाही, सर्वांना सन्मानाने जगता येईल, कुणीही कुणावर अन्याय करणार नाही, श्रीमंत-गरीब विषमता नसेल.

लोकशाहिचे नंदनवनचि करण्या या भूला । महाराष्ट्राची परंपरा ती पुढती नेण्याला ॥
जिथे ना उरे को जनाला जगण्याची भ्रंता । जिथे न थारा निरंकुशा आणि त्यांची अहंता ॥

अण्णाभाऊ साठे आणि डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर हे दोघेही मानवमुक्तीचा लढा लढत होते. म्हणूनच अण्णाभाऊंनी 'फकिरा' कादंबरी डॉ.बाबासाहेब आंबेडकरांच्या झुंजार लेखणीला अर्पण केली आहे.

वस्ताद लहुजी साळवे आणि अण्णाभाऊ साठे

वस्ताद लहुजी साळवे यांनी समतेच्या लढाईसाठी शोषित घटकातील तरुणांना शारिरीक प्रशिक्षण दिले. महात्मा जोतिराव फुले आणि सावित्रीबाई फुले यांच्या क्रांतीकार्याला संरक्षण देण्याची महत्वाची भुमिका बजावली. याच विचारांचा वारसा पुढे नेत लोकशाहीर अण्णाभाऊ साठे यांनी शोषणाविरुद्ध सर्व कामगार आणि कष्टकऱ्यांना लढण्याची प्रेरणा दिली.

अण्णाभाऊ साठे आणि भारतीय संविधान

स्वातंत्र्य, समता, बंधुता, धर्मनिरपेक्षता, लोककल्याण ही मूल्ये अण्णाभाऊ साठे यांच्या विचारांचा पाया होता. हाच विचार भारतीय संविधानाचाही मूलभूत विचार आहे. अण्णाभाऊंच्या स्वप्नातील समाज भारतीय संविधानाची योग्य अंमलबजावणी झाल्यावरच पूर्ण होऊ शकते.

जग बदल घालुनी घाव । सांगून गेले मला भीमराव ।
गुलामगिरीच्या या चिखलात । रुतून बसला का ऐरावत ।
अंग झाडुनी निघ बाहेरी । घे बिनीवरती धाव ॥
धनवंतांनी अखंड पिलले । धर्माधांनी तसेच छलले ।
मगराने जणु माणिक गिलले । चोर जाहले साव ॥
ठरवुन आम्हा हीन कलंकित । जन्मोजन्मी करुनी अंकित ।
जिणे लादुनी वर अवमानित । निर्मून हा भेदभाव ॥
एकजूटीच्या या रथावरती । आरूढ होऊनी चल बा पुढती ।
नव महाराष्ट्रा निर्मून जगती । राख भीमाचे नावा ॥

संविधान जागर अभियानाचे उपक्रम, त्यासाठी लागणारे साहित्य
आणि इतर अपडेट मिळवण्यासाठी ग्रुपमध्ये सामील व्हा!

स्वप्निल फुसे: 79723 45764 | नागार्जुन वाडेकर: 98602 39899 | राजाभाऊ करवाडे: 98222 02739

संविधान जागर अभियान निमंत्रक समिती